3.10.2017 EOAK/5555/2017

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

Asia:
KANSALLINEN PERUS- JA IHMISOIKEUSTOIMINTAOHJELMA 2017–2019 (O 17/2017 vp)

Perustuslakivaliokunta on kutsunut minut kuultavaksi ja pyytänyt kirjallista lausuntoa Suomen kansallisesta perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmasta 2017 – 2019. Lausuntoa on pyydetty erityisesti koskien kymmentä keskeistä suomalaista perus- ja ihmisoikeusongelmaa sekä vammaisten henkilöiden, muistisairaiden ja muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien asemaa.

Esitän lausuntonani kunnioittavasti seuraavan.

1 YLEISTÄ

Olen jo valmisteltaessa Suomen ensimmäistä kansallista perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaa 2012 – 2013 korostanut, että toimintaohjelman tulisi olla mahdollisimman konkreettinen ja toiminnallinen. Sen tavoitteena tulisi olla oikeuksien tosiasiallinen ja tehokas turvaaminen.

Keskeistä on myös ohjelman poikkihallinnollisuus ja se, että ohjelma sisältää selkeän tavoitteiden asettelun, ohjelmassa täsmennetään konkreettiset keinot, osoitetaan niille täsmälliset resurssit sekä huolehditaan vaikuttavuuden ja toimivuuden uskottavasta seurannasta ja valvonnasta.

Ohjelmassa voi olla lyhyemmän ja pidemmän tähtäimen tavoitteita ja toimenpide-ehdotuksia. Ainakin lyhyen tähtäimen tavoitteiden tosiasiallinen toteutuminen edellyttää voimakasta priorisointia. Kaikkea hyvää ei pystytä toteuttamaan lyhyen ohjelmakauden aikana. Ohjelmassa tulisi pyrkiä keskittymään pitkäkestoisimpiin ja laadultaan vakavimpiin ongelmiin sekä kaikkein heikoimmassa tai haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien toteutumiseen.

Näistä lähtökohdista pidän nyt käsiteltävää toimintaohjelmaa selvästi parempana kuin ensimmäistä ohjelmaa. Uudessa ohjelmassa on keskitytty neljään painopistealueeseen (perus-ja ihmisoikeuskasvatus ja –koulutus, yhdenvertaisuus, itsemääräämisoikeus sekä perusoikeudet ja digitalisaatio), jotka tosin ovat hyvin laajoja, mutta monin osin koskevat erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten oikeuksien toteutumista. Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat verraten konkreettisia ja ne ulottuvat useille eri hallinnonaloille ja vastaavasti horisontaalisesti monien ministeriöiden toimialoille.

2 KYMMENEN KESKEISTÄ SUOMALAISTA PERUS- JA IHMISOIKEUSONGELMAA

Oikeusasiamiehen toimintakertomuksessa on ollut jo vuodesta 2009 lähtien perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta (PeVM 10/2009 vp) jakso, jossa on selostettu havaintoja eräistä tyypillisistä tai pitkään jatkuneista puutteista perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa. Perustuslakivaliokunnan toivomuksesta (PeVM 13/2010 vp) tällainen jakso on vakiintunut osaksi OA:n toimintakertomusta.

Vuodesta 2013 lähtien tämä jakso esitetty listana kymmenestä keskeisestä suomalaisesta perus- ja ihmisoikeusongelmasta (jäljempänä myös ”PIO-10”). Tämä lista kytkeytyy kansalliseen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelmaan sikäli, että esitin listan ensimmäisen kerran joulukuussa 2013 pidetyssä Suomen ensimmäisen kansallisen perus- ja ihmisoikeustoimintaohjelman evaluaatioon liittyvässä asiantuntijaseminaarissa. Kun pääosin samat kymmenen ongelmaa ovat olleet edelleen ajankohtaisia, lista on toistettu seuraavina vuosina siten, että tapahtuneet muutokset ja mahdollinen kehitys on otettu siinä huomioon.

Listaa arvioitaessa on muistettava, että siihen nostetut ongelmat on koottu nimenomaan oikeusasiamiehen toiminnassa tehtyjen havaintojen perusteella. Kaikki perus- ja ihmisoikeusongelmat eivät tule esiin oikeusasiamiehen toiminnassa. Laillisuusvalvonta perustuu suurelta osin kanteluihin, jotka koskevat yleensä yksittäisiä asioita. Tämän vuoksi laajemmat ilmiöt (esim. rasismi ja vihapuhe) eivät tule selvästi esiin oikeusasiamiehen toiminnassa. Lisäksi osa ongelmia ilmentävistä asioista ohjautuu muille valvontaelimille, kuten erityisvaltuutetuille. Jotkut ongelmat esiintyvät oikeusasiamiehen toiminnassa niin harvoin, etteivät ne yllä PIO-10 listalle, vaikka ongelmia sinänsä olisikin todettu (esim. saamelaisten oikeudet).

Myös tarkastusten kautta saadaan tietoa epäkohdista ja puutteista. Tiedonsaanti erilaisista ongelmista ja mahdollisuus puuttua niihin ei kuitenkaan voi olla täysin kattavaa. Näin ollen lista ei ole tyhjentävä esitys siitä, mitä perus- ja ihmisoikeusongelmia Suomessa on.

Listan ulkopuolelle voi jäädä selvästi todettujakin perus- ja ihmisoikeusongelmia, jos ne eivät ole esiintyneet oikeusasiamiehen toiminnassa (esim. EIT:n yksityiselämän suojaa loukkaavaksi toteama lisääntymiskyvyttömyysvaatimus oikeudellisessa sukupuolen vaihtami-

sessa). Jotkut ongelmat voivat jäädä listan ulkopuolelle sen vuoksi, että niissä on ainakin osittain kysymys oikeusasiamiehen toimivallan ulkopuolelle jäävästä yksityissektorilla tapahtuvasta tai yksityisten ihmisten toiminnasta (esim. naisiin kohdistuva väkivalta).

Mahdolliset puutteet tai viiveet oikeustilan korjaamisessa voivat johtua monista eri tekijöistä. Yleisesti voidaan todeta, että OA:n kannanottoja ja esityksiä noudatetaan varsin hyvin. Silloin kun näin ei tapahdu, kysymys on yleensä joko voimavarojen puutteesta tai puutteista lainsäädännössä. Myös lainsäädäntötoimenpiteiden viivästyminen näyttää usein johtuvan voimavarojen puutteesta lainvalmistelussa.

Viimeisimmässä vuoden 2016 toimintakertomuksessa 10 keskeistä perus- ja ihmisoikeusongelmaa on esitetty seuraavasti:

2.1 Puutteet vanhusten oloissa ja kohtelussa

Laitoshoidossa ja palveluasumisen yksiköissä asuu kymmeniä tuhansia vanhusasiakkaita. Jatkuvasti tulee ilmi ravinnon, hygienian, vaippojen vaihdon, kuntoutuksen ja ulkoilun puutteita. Nämä puutteet johtuvat usein henkilökunnan riittämättömästä määrästä, mikä voi johtaa myös liiallisen lääkityksen käyttöön.

Myös kotona asuvien avopalveluvanhusten turvallisuudessa, ulkoilun järjestämisessä ja asiointipalveluissa on puutteita.

Vanhustenhoidossa käytettävien itsemääräämisoikeuden rajoittamistoimenpiteiden tulisi perustua lakiin. Vaadittava säädöspohja puuttuu kuitenkin kokonaan.

Hallinnon sisäiseen valvontaan ei ole riittävästi voimavaroja. Aluehallintovirastoilla ei kaikissa tapauksissa ole tosiasiallisia mahdollisuuksia toiminnan valvontaan. Kotiin annettavien palvelujen valvontaan ei ole riittävästi keinoja. Käytännössä ainoastaan viranomaisen omavalvonnalla ja jälkikäteisvalvonnalla voidaan arvioida vanhusten kotiin annettavien palvelujen riittävyyttä ja laatua.

2.2 Lastensuojelun ja lapsiasioiden käsittelyn puutteet

Kuntien lastensuojelun yleinen voimavarojen puute ja virkojen, erityisesti pätevien sosiaalityöntekijöiden vähäinen määrä, huono saatavuus ja suuri vaihtuvuus heikentävät lastensuojelupalveluiden laatua.

Lastensuojelun sijaishuollon valvonta on riittämätöntä. Kuntien lastensuojeluviranomaiset eivät ehdi riittävästi vierailla sijaishuoltopaikoissa eivätkä ole riittävän hyvin perillä lasten olosuhteista ja kohtelusta. Lasten oikeus luottamukselliseen keskusteluun sosiaalityöntekijänsä kanssa ei toteudu siten kuin laissa on säädetty. Aluehallintovirastoilla ei ole riittävästi voimavaroja tarkastuksiin. Erityisesti perhehoidon valvonnan mahdollisuudet ovat vähäiset.

Vanhemmuutta tukevia asiakassuunnitelmia sijoitetun lapsen vanhemmille ei aina tehdä.

Lapsen kuuleminen ja mielipiteen selvittäminen ei aina toteudu lapsen edun huomioivalla tavalla.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut ovat riittämättömiä. Sijoitettuja lapsia on vaikea saada tarvitsemaansa hoitoon.

Perheiden avohuollon tukipalveluiden riittämättömyys ja viivästyminen aiheuttavat ongelmia palveluita tarvitsevissa perheissä. Tämä riittämättömyys heijastuu lastensuojelun lisääntyvään tarpeeseen ja se näkyy lasten mielenterveysongelmissa. Uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) tavoitteena on vahvistaa peruspalveluja ja vähentää sitä kautta korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Tavoitteena on madaltaa tuen hakemisen kynnystä järjestämällä sosiaalipalveluja muiden peruspalvelujen yhteydessä.

Kokonaiskäsittelyaika lapsen huoltoa ynnä muuta koskevissa asioissa tuomioistuimissa muodostuu usein lapsen edun näkökulmasta kohtuuttoman pitkäksi. Erityisesti olosuhdeselvitysten tekeminen vie kohtuuttomasti aikaa.

2.3 Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumisen puutteet

Vammaisten henkilöiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet eivät toteudu. Puutteita on toimitilojen esteettömyydessä, asioinnin saavutettavuudessa ja kohtuullisten mukautusten toteuttamisessa.

Laitoshoidossa itsemääräämisoikeuden rajoittamiskäytännöt vaihtelevat. Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muutos (381/2016) parantanee osittain tilannetta, mutta edellyttää vielä toimintakäytäntöjen tarkentamista ja uudelleen arviointia laitoksissa.

Vammaisten lasten sosiaali- ja terveyspalvelut ovat riittämättömiä.

Lainmukaisia palvelusuunnitelmia ja erityishuolto-ohjelmia ei aina laadita, ne laaditaan puutteellisesti tai niiden laatiminen viivästyy aiheettomasti. Kuntien vammaispalveluja koskevat soveltamiskäytännöt ovat epäyhtenäisiä ja soveltamisohjeet saattavat rajoittaa lakisääteisten palvelujen saamista.

Vammaisten henkilöiden työllistymistä ei tueta riittävästi. Monissa tapauksissa kehitysvammaiset henkilöt tekevät työtä esimerkiksi toimintakeskuksissa vähimmäispalkkaa pienemmällä palkalla.

Vammaisten henkilöiden yhdenmukaisessa oikeudessa opetukseen on toteuttamisongelmia. Tukipalvelut ovat riittämättömiä. Päätöksenteossa kunnissa on puutteita; esiintyy puutteellisia muutoksenhakuohjauksia eikä kaikissa asioissa tehdä hallintopäätöksiä, vaikka kysy-

mys on päätöksestä, joka vaikuttaa vammaisen henkilön oikeuksiin.

2.4 Laitoksissa olevien itsemääräämisoikeutta loukkaavat rajoittamiskäytännöt

Rajoitustoimet voivat olla kokonaan perusteettomia, esimerkiksi ns. ”laitosvaltaan” nojautuvia ilman lainsäädännöllistä perustetta. Rajoitustoimet voivat olla liiallisia tai epäyhtenäisiä. Rajoittamiskäytäntöjen valvonta on riittämätöntä ja toimenpiteiden kontrolloitavuus puutteellista varsinkin niissä tapauksissa, joissa menettelylliset oikeusturvatakeet ovat sääntelemättä.

Kertomusvuonna kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia muutettiin siten, että rajoitustoimista on nyt säädetty täsmällisesti. Vaadittava säädösperusta puuttuu kuitenkin edelleen kokonaan muun muassa vanhustenhoidosta ja somaattisesta terveydenhuollosta.

2.5 Ulkomaalaisten säilöönoton ja oikeusavun puutteet sekä ns. paperittomien turvattomuus

Ulkomaalaislain perusteella vapautensa menettäneiden säilyttäminen poliisivankilassa on ongelmallista, koska poliisivankilat eivät sovellu pitkäaikaiseen säilyttämiseen ja niissä säilytettävän vapautta joudutaan rajoittamaan tarpeettoman paljon. Metsälän säilöönottoyksikön lisäksi Joutsenon vastaanottokeskuksen yhteyteen syksyllä 2014 avattu säilöönottoyksikkö paransi tilannetta olennaisesti. Turvapaikanhakijoiden määrän lisääntyminen on kuitenkin uudelleen lisännyt ulkomaalaisten säilyttämistä poliisivankiloissa.

Aikaisempaa suurempi turvapaikanhakijoiden määrä ja oikeusavun rajoittaminen ovat johtaneet siihen, että yhä harvempi turvapaikanhakija saa oikeusapua ensi vaiheessa.

Säilöön otetut ulkomaalaiset ovat oikeudellisen neuvonnan puutteiden takia usein epätietoisia oikeuksistaan ja omasta tilanteestaan.

Ns. paperittomien perustarpeiden, kuten riittävien sosiaali – ja terveyspalveluiden ja perusopetuksen, täyttämisessä on puutteita ja epäselvyyttä. Vuoden 2014 valtiopäiville annettiin hallituksen esitys (HE 343/2014 vp), jolla eräiden ns. paperittomien (muun muassa raskaana olevien ja alaikäisten) oikeutta terveyspalveluihin olisi parannettu, mutta esitys raukesi.

Päätökset vastaanottopalveluiden lakkauttamisesta (157 päätöstä vuonna 2016) tulevat todennäköisesti lisääntymään, koska kielteisiä päätöksiä on tehty aikaisempaa enemmän sellaisille turvapaikanhakijoille, joiden lähtömaihin käännyttäminen vasten tahtoa ei onnistu. Tällä hetkellä eri kunnissa on erilaisia käytäntöjä liittyen siihen, minkälaisia sosiaali- ja terveyspalveluita tarjotaan niille henkilöille, joiden vastaanottopalvelut ovat lakanneet.

2.6 Vankien ja tutkintavankien olojen ja kohtelun epäkohdat

Monien vankien kohdalla ongelmana on toimintojen vähäisyys. Jotkut vangit joutuvat olemaan sellissään 23 tuntia vuorokaudessa. Euroopan Neuvoston kidutuksen vastaisen komitean CPT:n suositusten mukaan vangeilla tulisi olla sellin ulkopuolista aikaa vähintään kahdeksan tuntia vuorokaudessa.

Tutkintavankeja säilytetään edelleen liiallisesti poliisivankiloissa. CPT on arvostellut Suomea tästä jo 20 vuoden ajan. Vankeinhoidon kansainvälisten standardien mukaan rikoksesta epäiltyjä tulisi säilyttää tutkintavankiloissa eikä poliisin tiloissa, joiden olosuhteet soveltuvat vain lyhytaikaiseen säilytykseen ja joihin liittyy tutkintavangin painostamisen vaara.

CPT antoi kertomusvuonna selontekonsa syksyllä 2014 Suomeen tekemästään tarkastuskäynnistä. CPT:n arvostelu tutkintavankien säilyttämisestä poliisivankiloissa oli aiempaa jyrkempää, mutta varmuutta nopeasta muutoksesta ei ole. Eduskunnan käsiteltävänä on hallituksen esitys eduskunnalle tutkintavankeuden vaihtoehtoja ja järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 252/2016 vp), jonka tavoitteena on lyhentää tutkintavankien säilytysaikoja poliisivankiloissa.

Vankien asuttamiseen käytettävät ns. paljusellit ovat vankeinhoidon kansainvälisten standardien vastaisia ja voivat loukata vankien ihmisarvoa. Paljusellejä on vielä käytössä Hämeenlinnan vankilassa. Hämeenlinnaan tullaan kuitenkin rakentamaan uusi vankila. Kun uusi vankila valmistuu – ilmeisesti vuoden 2019 aikana – poistuvat viimeiset käytössä olevat paljusellit.

2.7 Riittävien terveyspalveluiden saatavuudessa puutteita

Lakisääteisten terveyspalveluiden järjestämisessä on puutteita. Esimerkiksi hoitotarvikkeiden jakelussa ja lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden luovuttamisessa on ongelmia. Tarvikkeita ja apuvälineitä ei aina anneta riittävästi taloudellisista syistä.

Terveydenhuoltolain edellyttämä ympärivuorokautinen hammaslääkäripäivystys ei ole toteutunut täysimääräisesti, eikä hammashoitoon pääsy hoitotakuulainsäädännön edellyttämin tavoin aina toteudu.

Muussakaan terveydenhoidossa hoitotakuulainsäädännön takaama hoitoon pääsy ei toteudu vieläkään täysimääräisesti. Hoitojonot ovat monissa tapauksissa liian pitkiä.

Erityisryhmien, esimerkiksi varusmiesten, vankien ja ns. paperittomien terveydenhoidossa on puutteita.

2.8 Perusopetuksen oppimisympäristössä puutteita

Koulukiusaamiseen puuttuminen on riittämätöntä. Kouluilla ei ole riit-

täviä keinoja havaita ja puuttua koulukiusaamiseen.

Kouluissa tulee jatkuvasti ja enenevässä määrin ilmi sisäilmaongelmia. Kuntakohtaiset erot ovat suuria. Toisissa kunnissa on toimivat sisäilmatyöryhmät, mutta toisissa ei ole edes etukäteen sovittua toimintamallia siitä, miten ongelman ilmetessä toimitaan.

Oppilashuollon, kuntoutuksen ja muun koulunkäynnin ja oppimisen tuen saatavuus riippuu lapsen asuinpaikasta ja kotikunnan taloustilanteesta. Lapsen yksilöllisiä tarpeita ei pystytä aina huomioimaan. Opiskelija- ja oppilashuoltolaki tuli voimaan 1.8.2014. Lain tarkoituksena on mm. yhtenäistää käytäntöjä oppilas- ja opiskelijahuollon järjestämisessä ja toteuttamisessa. Tarkastushavaintojen perusteella ainakin laissa asetetuissa määräajoissa opiskeluhuollon palvelujen saamiseksi on kunnissa pysytty kohtuullisen hyvin.

Koulu- ja opiskeluympäristöjen esteettömyydessä ja saavutettavuudessa on ongelmia. Tämä voi vaikeuttaa esimerkiksi lähikouluperiaatteen toteutumista ja ylipäätään vammaisten koululaisten integroitumista yleisen opetuksen piiriin.

2.9 Oikeusprosessien pitkät käsittelyajat ja tuomioistuinten rakenteellisen riippumattomuuden puutteet

Oikeudenkäyntien viivästyminen on pitkään ollut ongelma Suomessa. Tämä on tullut esille niin kansallisessa laillisuusvalvonnassa kuin EIT:n oikeuskäytännössä. Eräistä tilannetta parantaneista lakiuudistuksista huolimatta oikeudenkäynnit voivat edelleen kestää kohtuuttoman kauan. Tämä voi olla vakava ongelma etenkin kiireellistä käsittelyä vaativissa asioissa, kuten lapsiasioissa.

Tuomioistuinten rakenteellisen riippumattomuuden kannalta ongelmallista on oikeuslaitoksen ministeriöjohtoisuus. Kertomusvuonna oikeusministeriö käynnisti hankkeen tuomioistuinviraston perustamisen valmistelemiseksi. Määräaikaisten tuomareiden suuri määrä ja se, että kunnanvaltuustot valitsevat käräjäoikeuksien lautamiehet käytännössä poliittisten kiintiöiden perusteella, vaarantavat riippumattomuutta.

Tuomioistuinten toimintaa vaarantaa jatkuva aliresursointi.

2.10 Perus- ja ihmisoikeusloukkausten ennaltaehkäisyssä ja hyvittämisessä puutteita

Perus- ja ihmisoikeuksia ei aina oteta vakavasti, mikä osaltaan johtuu vajavaisesta ihmisoikeuskoulutuksesta ja -kasvatuksesta.

Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifiointi tapahtuu Suomessa jatkuvasti liian hitaasti. Se puolestaan hidastaa sopimuksissa taattujen oikeuksien turvaamiseen tähtäävien rakenteiden ja menettelytapojen luomista.

Perus- ja ihmisoikeusloukkausten hyvittämisen säädöspohja on vaja-

vainen. Vahingonkorvauslain aineelliseen muuttamiseen (julkisen vallan vahingonkorvausvelvollisuus perus- ja ihmisoikeusloukkauksissa) ei ole ryhdytty.

3 TOIMINTAOHJELMA PIO-10 LISTAN NÄKÖKULMASTA

Kaikkiin toimintaohjelmaan valittuihin painopistealueisiin sisältyy joitakin tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla pyritään parantamaan oikeustilaa tai edistämään perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista PIO-10 listalla olevissa ongelmissa. Voin panna merkille ainakin seuraavat tavoitteet tai toimenpiteet painopistealueittain (suluissa viittaus siihen PIO-10 listan kohtaan, johon tavoite tai toimenpide liittyy):

Perus- ja ihmisoikeuskasvatus ja –koulutus

Perus- ja ihmisoikeuskasvatus ja –koulutus on nostettu omaksi painopistealueekseen, mutta siihen kuuluvia elementtejä on mukana myös muiden painopistealueiden toimenpiteissä (PIO-10 kohta 10).

Yhdenvertaisuus

Kohta 2.5.1 Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnassa (PIO-10 kohta 5)

Kohta 2.5.5 Kehitysvammaisten ihmisten asumisen yhdenvertaisuuden edistäminen (PIO-10 kohta 3)

Kohta 2.5.6 Viittomakielen aseman ja sen käyttäjien oikeuksien edistäminen Euroopan neuvoston kontekstissa; perusselvityksen laatiminen eri mahdollisuuksista (PIO-10 kohta 3)

Itsemääräämisoikeus

Kohta 3.1.1 Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden ja potilaiden itsemääräämisoikeuden vahvistaminen (PIO-10 kohdat 1, 3 ja 4)

Kohta 3.1.2 Vammaispalvelulainsäädännön kokonaisuudistus (PIO-10 kohta 3)

Kohta 3.3.1 Vähennetään tutkintavankien säilyttämistä poliisin ylläpitämissä säilytystiloissa ja lisätään vaihtoehtoja tutkintavankeudelle (PIO-10 kohta 6)

Kohta 3.3.2 Rikosseuraamuslaitoksen lähityöhanke; lisätään vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolista aikaa suljetuissa vankiloissa (PIO-10 kohta 6)

Kohta 3.3.3 Poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain muuttaminen (PIO-10 kohta 6)

Perusoikeudet ja digitalisaatio

Kohta 4.1.1 Asiakaspalvelun uusi toimintamalli – autetaan asiakasta

digitaalisten palvelujen käytössä; AUTA kokeiluhanke (PIO-10 kohta 3)

Kohta 4.2.1 Parannetaan ikääntyneiden ja vammaisten edellytyksiä käyttää verkkopalveluita: saavutettavuusdirektiivin toimeenpano (PIO-10 kohta 3)

4 KOKONAISARVIO TOIMINTAOHJELMASTA

Mielestäni toimintaohjelma on hyvin ja selkeästi laadittu. Oikeusasiamiehen listaamien kymmenen keskeisen suomalaisen perus- ja ihmisoikeusongelman näkökulmasta painopistealueet on valittu hyvin ja ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet ovat riittävän konkreettisia. Korostan kuitenkin PIO-10 listaan liittyviä edellä kohdan 2 alussa esittämiäni rajoituksia ja varauksia.

Pidän selvänä, että yhdellä toimintaohjelmalla ja lyhyellä ohjelmakaudella ei voida tehdä ihmeitä eikä toteuttaa kaikkea hyvää. Jos odotukset asetetaan realistiselle tasolle ja muistetaan, että toimintaohjelmassa on välttämätöntä tehdä painotuksia ja valintoja, ohjelma tarjoaa mielestäni hyvän pohjan perus- ja ihmisoikeuksien edistämiselle valituilla alueilla.

Toimintaohjelman tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden arvioimiseksi siitä on syytä tehdä riippumaton arviointi. Ohjelmassa se on ehdotettu tehtäväksi seuraavan hallituskauden alussa. Pidän sitä tärkeänä.

Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen